

SECRETARIAT DE LES INSTITUCIONS ESCOLARS
DE L'ESCOLA PIA DE CATALUNYA

Número 17 - segona època - Febrer 1999

PAPIERS

del secretariat

Reflexions entorn de la culturalitat

T'he mirat als ulls i t'he descobert.

El mot culturalitat, amb el prefix *pluri-* o *multi-* o *inter-* desvetlla noves reflexions que, tot i haver-hi pensat ja abans, ara se'ns fan evidents, potser amb més força. Quants monòlegs! Quanta lletra escrita!

Però, quants reconeixements sincers? Quantes actituds canviades? Sovint, no estaria de més un *mea culpa* -individual i col·lectiu- pels falsos sentiments, pels despotismes prepotents, viscerals i incontrastats.

Per contra, una força instintiva i una intuïció ens empeny a parlar-ne i a centrar idees. Un teixit de reflexions conjuntes, compartides i consensuades en el nostre col·lectiu ens indueix a veure en els nostres nois i noies -els futurs ens socials- el protagonisme d'aquest futur que ja és. I, ¿no és des de l'educació -nosaltres educadors- que ho hem de fer? Allò de la coherència, de la identitat, de la pluralitat... deu encaixar ben bé aquí, oi?

És significatiu que tu siguis alt i jo baix, pigallós o rinxolat? Que t'agradi la música i a mi el cinema?

Tu ets valent i jo poruc. Tu, metículós, jo destraller.

Passa alguna cosa més que l'evidència que som diferents?

La complementarietat no és enriquir alguna cosa?

-un conjunt complementari, els complements en un vestit, un complement sintàctic-. Per què som tan lluny de veure en l'*altre* -país, ètnia, cultura, tradició, idees, creences, mites, ritus-, el principal complement d'un mateix? Una font d'on brolla rica i infinita?

El diàleg, la comunicació, l'entesa? S'ha de construir. L'apropament? S'ha de produir. La voluntat, la gratuïtat i la humilitat... hi han de ser!

Les meves arrels em porten a menjar calçots i les teves a fer dejuni.

Jo no t'entenc a tu i tu no m'entens a mi.

Potser hem d'educar, si a l'escola és on som, la pròpia humilitat que mena a escoltar, a callar, a mirar i a voler entendre.

parlem de:

2 **Entrevista.**

Jaume Bertranpetit

3 **La celebració de la diversitat.**

Ramon Francolí

4 **De Granollers a Tijuana.**

A. Agustí i M. Prat

5 **La diversitat i la diferència.**

A. Balcells - M. Morató

A. Colom / C. Roca

E. Canet

9 **Sobre l'educació intercultural.**

Rosa Cañadell

Un mosaic notablement variat d'individus

Parlem amb Jaume Bertranpetit.

Jaume Bertranpetit neix a Camprodon, és biòleg i ha estat catedràtic d'Antropologia Biològica a la Universitat de Barcelona durant molts anys. Actualment, ho és a la facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la Universitat Pompeu Fabra, on fa de degà.

Les persones, som iguals o diferents?

Dir que som iguals no vol dir ser més solidaris, més demòcrates o acceptar més els altres. Les diferències biològiques són les primeres en existir, les altres: religioses, lingüístiques, ambientals, nutritives... s'aniran sumant, introduint i multiplicant unes a sobre les altres. Cal dir que les diferències externes entre els grups humans són molt poc importants genèticament i produïdes perquè, simplement, hi han actuat factors de selecció, fent que uns individus estiguessin més ben adaptats, per exemple, amb pell fosca i d'altres, amb pell clara. Podríem començar a mirar d'altres coses: el caràcter, els desigs, les tendències, els gens. Dins d'un grup hi ha moltes diferències, i no passa res. Acceptar-les vol dir veure que tots, els altres i tu mateix, som diferents i igualment persones.

En això, quin és el paper de l'educador?

L'educador hauria d'incidir fent elogi de la diferència. Sé que des de l'antropologia social es diu el mateix: no hem d'amagar la diferència, cal entendre-la per decidir oportunament. La biologia diu: si no hi ha diferència, no hi ha vida. És molt senzill, la diferència és la base de tota l'estructura de l'existència i de la possibilitat d'evolució dels éssers vius. Negar la diferència és un camí tancat i ens porta al fracàs assegurat. No té sentit dir que no podem ser racistes perquè no som diferents.

Què hi ha al darrera d'actituds radicals tancades?

Aquestes actituds en un moment determinat van estar basades en diferències biolò-

giques. Hem après que entre tots els grups humans, entre tots els individus humans que hi ha a sobre la terra, les diferències biològiques són molt més reduïdes que en la immensa majoria d'animals o plantes que coneixem. Un exemple senzill: entre els ximpanzés hi ha moltes més diferències que no pas entre els humans dels cinc continents i els veiem tots iguals, els ximpanzés. Si en alguna cosa hem contribuït els qui hem intentat d'estudiar la diferència genètica entre els grups humans és haver vist que la diferència és extraordinàriament petita i que no dona cap tipus de base a postures racistes o xenofòbiques. Hem d'aprendre a conviure amb les diferències entre els individus i veure que són aquí. El millor que podem fer és acceptar-les.

Com s'arriba a aquesta acceptació?

Hem de basar l'acceptació de l'altre en la diferència. Per mi això és l'essencial. Hem d'aprendre a conviure amb la diferència simplement acceptant-la; no tolerar-la sinó veure que és aquí i en mil coses diferents. Si som capaços de parlar-ne, de tenir-la a dintre ens adonarem que aquesta diferència no ens dona cap dret a pensar en superior o inferior, en millor o pitjor, sinó simplement en diferents. No hem de pensar en ser tolerants perquè siguem iguals, la gràcia és ser tolerant quan som diferents, sinó, no té sentit. Tinc clar que l'educació per la tolerància no ha de passar per negar l'existència de la diferència. És a dir, si un individu és gitano, ho és i si un individu és alt, ho és i no passa res! Hem de pensar quins són els mecanismes que ens fan generar aquests tipus de sentiments perquè es tracta, normalment, molt més de sentiments que no pas d'actituds racionals.

La celebració de la diversitat

Un esforç de coherència i d'equilibri.

Jo em reconec a mi mateix en tant que intento d'entendre els altres. Apropant-me als altres, coneixent-los i compartint és la manera que jo tinc de reflectir el que entenc i anomeno celebrar la diversitat.

Molt sovint, massa potser, sabem ordir discursos farcits d'aquells elements que estan més en boca de tothom i incorporem en els nostres enunciats paraules que en moments determinats tenen actualitat i vigència: multiculturalitat, interculturalitat, diversitat, diferència... grans paraules, bones intencions, pràctiques escasses o dissortadament allunyades del referent teòric. Abans que res voldria deixar clar que, quan jo faig servir algun d'aquests termes- multicultural, intercultural- els entenc, no des d'un punt de vista limitat a població, procedència, cultura determinada, sinó molt més ampli. No vull parlar de la cultura a la qual pertanyen les persones, sinó d'a-

questes persones com a portadores de cultura. I això demana esforçar-me en allò que faig per tenir unes actituds que ajudin a crear consonància entre el discurs i la pràctica. Els valors ben segur que tenen més a veure amb la pràctica que amb les idees; en com ens organitzem, en quines respostes donem, en com vivim i en allò que fem. Les rutines que tenim i que hem anat adquirint, segurament, ens ajuden a expressar, de forma més contundent que les

paraules, els valors que adoptem com a referents. Difícil, però possible. Com també ho és de difícil l'art de l'equilibri, per a mi, paraula clau en els propers anys. Equilibri entre una visió local que no tanqui una visió més universal; equilibri entre la identitat, que ajuda en la construcció del procés de cohesió social, i la consciència col·lectiva.

l'escola, en tot aquest procés, m'atreveria a dir que està tot just a l'inici i, en alguns casos, a les fosques, malgrat els intents fets

fins ara, amb molt bones intencions.

Hem de saber traduir, fer aterrar a la pràctica quotidiana totes aquestes voluntats, començar a caminar vers una escola no de confrontacions culturals sinó cap a una escola de diferents enfocaments, on el conjunt de significacions compartides l'entenguem com una contribució enriquidora -conseqüència de l'esforç d'adaptació- perquè ens serveix i ens ajuda, a tots plegats, alumnes, docents i pares, en la posada en pràctica de certes rutines de respecte, de tolerància, de superació, de pre-

judicis, de resolució de conflictes. Una escola on, com escriu Roberto Carneiro en *Els professors i els nous desafiaments del segle XXI*, «ajudem a EDUCAR consciències íntegres, èticament despertes i capaces de discernir entre la saviesa d'acollir i el primarisme d'excloure».

Perquè tot això em sembla que és possible, *celebro la diversitat*.

Ramon Francolí - Secretari General

NO VULL PARLAR DE LA CULTURA A LA QUAL PERTANYEN LES PERSONES, SINÓ D'AQUESTES PERSONES COM A PORTADORES DE CULTURA.

ELS VALORS BEN SEGUR QUE TENEN MÉS A VEURE AMB LA PRÀCTICA QUE AMB LES IDEES.

COM TAMBÉ HO ÉS DE DIFÍCIL L'ART DE L'EQUILIBRI, PER A MI, PARAULA CLAU EN ELS PROPERS ANYS.

AMB PARAULES DE CARNEIRO, «EDUCAR CONSCIÈNCIES ÍNTEGRES, ÈTICAMENT DESPERTES I CAPACES DE DISCERNIR ENTRE LA SAVIESA D'ACOLLIR I EL PRIMARISME D'EXCLOURE.»

No cal anar gaire lluny

I si ens llegim la Declaració dels Drets Humans?

Art. 1 – Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets.

Art. 2 – Tothom té tots els drets i totes les llibertats que aquesta Declaració proclama sense distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o altra, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició.

Art. 18 – Tothom té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i també la llibertat de manifestar-les individualment i col·lectiva, en públic i en privat, mitjançant l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

Art. 24 – Tothom té dret al descans i al lleure.

Art. 26 – Tothom té dret a l'educació. (...) L'educació ha de tenir com a objectiu el ple desenvolupament de la personalitat humana i l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals. Ha de promoure la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups racials o religiosos.

De Tijuana a Granollers

Una part de nosaltres s'ha quedat allà.

La nostra estada a Tijuana ha estat una experiència positiva i enriquidora, tant professionalment com personal, perquè hem pogut fer l'assessorament pedagògic que ens havíem proposat i tornem amb un gruix de vivències inoblidables, fruit de compartir el dia a dia de l'escola en un país tan llunyà i diferent al nostre.

Tijuana és una de les ciutats més visitades del món i té habitants d'orígens molt diversos. En els darrers anys la violència i el desordre, tant polític com econòmic han anat prenent un protagonisme incontrolat. A nivell pedagògic ens esperàvem trobar més diferències. Les seves principals carencies són a nivell d'infraestructura i recursos i no pas a nivell de metodologia. Volem esmentar, però, que els objectius educatius estan directament relacionats amb la situació social del país, és a dir, a diferència dels nostres, tenen en compte aspectes més quotidians i elementals. Estan més encaminats al món laboral que no pas a adquirir titulacions universitàries o de grau superior. Va ser una gran satisfacció per a nosaltres que el material pedagò-

gic aportat els fos útil. Tothom en va fer un ús immediat i molt profitós. Per altra part, vam dur a terme l'elaboració del 2n i 3r nivell de concreció d'Educació Infantil per facilitar l'obertura del parvulari per al proper curs, aconseguint així un dels principals objectius d'aquesta estada. Malgrat utilitzar una metodologia molt semblant a la nostra hi ha idees i estratègies educatives que, de ben segur, podrem dur a terme amb els nostres nens i nenes i compartir amb els companys. Ocasionalment també vam tenir la sort d'assistir i col·laborar en festes populars i tradicionals del país i de les diferents colònies de la ciutat. No cal dir que valorem molt positivament aquesta estada a Tijuana, que sens dubte ens agradaria de repetir. S'aprèn a valorar coses que abans no es valoraven i a treure importància a fets que abans en tenien massa. Agraïm de tot cor la col·laboració dels PP. A. Tort i S. Tudela. També volem donar les gràcies al P. Provincial, Andreu Trilla, per l'interès demostrat durant la nostra estada.

A. Agustí i M. Prat. - Ed. Inf. - E.P. Granollers.

La diversitat i la diferència

culturalitats

Un tema socialment candent.

N'ESTEM APRENENT

Alba Balcells - Escola Pia de Balmes

És una realitat ben tangible que, cada cop més, arriba al país més gent d'altres cultures, però també perquè interessa omplir boques polítiques de discursos i evitar, en canvi, de respondre els durs interrogants que la qüestió planteja.

Sigui com sigui, d'interculturalitat tothom en parla, se'n fan congressos, s'hi dediquen exemplars de revistes pedagògiques, sorgeixen debats a la premsa... Podem trobar grans declaracions de principis, anàlisis sociològiques i prospectiva sobre multiculturalisme.

Bé, doncs, tot i així la nostra escola no ha fet cap plantejament teòric sobre el tema. No hem escrit cap decàleg ni una plana del RRI, tampoc una llista d'objectius ni un seguit de reunions específiques. Per això teníem aquella angúnia... Què publicarem a Papers?

Us podem dir que hem anat resolent els casos que han sorgit, com hem pogut, amb una fórmula ben coneguda: el sentit comú, esforç, paciència, intuïció i unes gotetes de bon humor. Uns cops bé i d'altres malament. Segurament que no hem teoritzat perquè ens han anat arribant alumnes d'altres cultures a poc a poc, amb un nivell socioeconòmic semblant al nostre i que no ens han causat grans problemes.

Avui, a posteriori, ens demanem si ens calien -o ens calen- els grans plantejaments. Potser no! L'escola és un punt de trobada, d'intercanvi -si voleu. A cada escola s'hi reuneix una colla de gent amb semblances i diferències de tota mena. Les edats, els sexes i les orientacions sexuals, els rols, els orígens, les creences i els valors, les capacitats... i l'equip de futbol. En els darrers anys s'hi afegixen les diferències en el color de la pell i la major diversitat de llocs de naixement, llengües i cultures. Mantenir el subtil equilibri de forces i desigs i sentiments i problemes entre tots els components d'una comunitat educativa i, avançar col·lectivament cap a metes comu-

nes dins d'uns marges de coherència, respecte i llibertat ja és una empresa molt ambiciosa, difícil, però magnífica. Estem habituats a intentar treballar sempre en la línia del pacte i de l'enriquiment amb la diferència. I, sabem que quan no ho fem fracassem. Tot això vol un claustre divers, tolerant, dialogant; per tant, preparat per entomar la interculturalitat sense massa discussió teòrica.

Un home i una dona educadors sense gaires pors, oberts i crítics faran una bona acollida als alumnes i intentaran d'atendre qualsevol diferència. Procuraran partir de cada realitat i educar en valors i... pel seu propi tarannà aprofitaran com cal la interculturalitat amb què es trobin. A més, ho faran en equip, deixant-se ajudar i comptant amb els pares.

Aprendre els uns dels altres és l'essència de l'escola, tant si els uns i els altres són xinesos, austríacs, sudafricans o eivissencs. No voldríem pas semblar trivials ni donar

a entendre que ho tenim tot fet. La disposició a aprendre dels altres no és tan fàcil. De vegades, aquesta disposició s'ha de treballar i fer créixer. I quan ja es té, s'ha d'anar més enllà i destapar alguns dels tabús que encara tenim.

Per anar-hi pensant...:

- El treball amb els alumnes estrangers és d'intercanvi cultural o només de transmissió unidireccional de la nostra cultura?

- Tenim ben entès que és normal que els nens -i els grans- rebutgin el que és dife-

culturalitats

- rent? Sabem treballar-ho quan passa?
 – Hem investigat què transmet el nostre currículum ocult?
 – Tindrem respostes unitàries en situacions de conflicte amb pares, veïns...?
 – Podrem acceptar col·lectius d'estrangers

UNES REFLEXIONS ENTORN DE LA INTERCULTURALITAT

Montse Morató - Escola Pia Sarrià

La nostra societat d'avui es va avesant a veure persones estrangeres que, mica en mica, van fent que els grups humans siguin més heterogenis.

Estranger és tot aquell estrany al medi. Estrany al medi pot ser-ho qualsevol. Però el que marca la diferència és la distància existent entre les diverses maneres de concebre la vida.

Quan un nouvingut aterra en un entorn diferent al seu, tot sorprèn i produeix inquietud. Qualsevol nimietat es fa digna de ser valorada.

La formació i la individualitat d'una persona condicionen la percepció d'allò que desconeix o coneix vagament. Ja se sap que els nens reben les impressions amb

A la vegada, a aquest nen, se li imposa un esforç important, el de l'adaptació al nou entorn. Una primera necessitat és la de comunicar-se. Res millor per a la identificació amb el medi que la comunicació. La màxima expressió n'és la llengua.

El seu domini vol temps. Mentrestant han de facilitar-se els elements necessaris per la confiança, la familiaritat i l'aprenentatge. Serveixen el joc, l'esport, el treball, els números, els companys, les atencions especials, la visualització, la mímica, el riure... És important aconseguir de captar els interessos, gustos i disposicions del nou alumne i arribar a la màxima integració. Per això cal mantenir un equilibri que garanteixi una adaptació en la qual s'ha de tenir present la comoditat de l'individu fins a la naturalitat en el tracte diari que permeti de transformar-lo en un de tants, bo i respectant la seva subjectivitat.

Són aquestes unes reflexions senzilles, sense pretensions, però diré que vénen reforçades per la constatació d'una experiència viscuda. Es tractava d'un nou alumne rus que abans dels deu anys va arribar al nostre país amb el bagatge de dos idiomes materns -rus i georgià- i amb paral·lels coneixements d'anglès als dels nostres alumnes. La seva facilitat d'aprenentatge va fer que considerés normal parlar les dues llengües oficials a Catalunya.

major novetat respecte dels adults, si bé també és cert que posseeixen una capacitat d'assimilació més flexible; però si modifiquem el marc habitual de desenvolupament, la cosa es complica. El trasllat d'una cultura a una altra proporciona una font de coneixement gratuïta, sense esforç afegit. Percebre una diferència és ja de per si enriquidor. Però és una mena de riquesa mútua, recíproca, d'on poden beneficiar-se'n multiplicitat de subjectes.

En el cas d'un nen que importa una cultura, la seva, l'àmbit afavorit és el de l'escola.

EL PIRMI I LA INTEGRACIÓ

A. Colom i C. Roca - E.P. Terrassa

El PIRMI és un Programa interdepartamental de Renda Mínima d'Inserció de la Generalitat de Catalunya on s'acullen totes aquelles persones que no disposen de *cap* ingrés econòmic.

La persona que rep aquesta ajuda econòmica es compromet a formar-se (escola d'adults, curs de motivació laboral, formació i inserció, plans d'ocupació...) amb la finalitat d'integrar-se en el món laboral.

A la nostra escola fa cinc anys que es va iniciar el curs de motivació laboral proposat pel Departament de Treball i Benestar Social de la Generalitat. En aquells moments suposava un repte per a tothom ja que no tan sols implicava comptar amb infraestructures adequades sinó que dema-

nava valorar el grau d'acceptació i d'integració d'aquest col·lectiu a l'escola. La infraestructura d'organització, d'aprenentatge i de funcionament (aules, material, programacions, professionals, recursos, pressupostos, horaris...), tot, es va anar consolidant gràcies a la tasca diària dels responsables. El grau d'integració d'aquest col·lectiu, però, no depenia només dels professionals implicats sinó també de la predisposició de tota la comunitat educativa i dels mateixos usuaris del PIRMI a acceptar-se.

D'**AHIR** recordem:

...les *mirades*, les primeres *preguntes*: qui són, què fan aquí, d'on surten, què vénen a fer...

...els *dubtes*, la incertesa, els interrogants...

...les *explicacions*, les raons, els per què...

...les *sorpreses* davant l'arribada de les grans furgonetes destartalades i sorolloses i les expressions de curiositat de pares i mares, d'avis i àvies... compartint seient sota les palmeres amb gitanos, magrebís i païos, uns esperant la sortida dels nens, els altres, l'hora d'entrar a les aules i als tallers.

...el tímid acostament, les primeres paraules, la conversa franca, la presentació espontània, l'acceptació unànime, la tolerància.

AVUI, valorem:

El col·lectiu PIRMI ja forma part de la nostra comunitat educativa.

És un col·lectiu més que s'ha integrat en l'entorn de l'escola.

És un grup que ha rebut tot el suport del personal escolar, de les famílies, dels alumnes i dels professionals que han estat diàriament en contacte amb ells.

És un grup que sobretot s'ha enriquit amb les aportacions humanes de l'Escola Pia de Terrassa.

HEM APRÈS

...a *apropar-nos a les diferències*, a mirar de fit a fit la igualtat,

...a *acceptar amb naturalitat* la seva presència,

...a *escoltar amb força* el so de la solidaritat,

...a *sentir nostàlgia* quan ja no hi són,

...a *plorar* la seva mort,

...a *riure* amb ells,

...a *compartir* seient,

...a *conversar*,

...a *conèixer* altres realitats, altres costums, altres parlars.

Hem après, sobretot, a VIURE i a CONVIURE.

UNA MIRADA DES DEL CASAL D'INFANTS

Enric Canet - Casal d'Infants del Raval

La vegada que vaig estar per Tarifa era un dia clar. Es veien els pobles a l'altre costat de l'Estret de Gibraltar. Em vaig dir: "tanta cosa, total per aquesta distància!"

Quan escric aquest article, els musulmans estan a punt d'acabar el Ramadà. Aquest Nadal els joves del Casal no han anat de colònies per la dificultat d'aplicar el ritme, al qual estem habituats, amb gent que no menja mentre hi ha llum de sol.

Fa sis anys va començar a venir nova gent al nostre centre. Ara el 50% de persones són d'ètnies del nord d'Àfrica, de l'Àsia, de Sudamèrica. L'element comú és el poder adquisitiu baix. I si bé defensen les seves identitats, les segueixen purament per tradició. En el cas dels marroquins, que formen el nucli més abundant, mantenen amb orgull la seva llengua. Tendeixen a agrupar-se fins que van prenent confiança i el Casal s'accepta amb la mateixa pluriculturalitat que l'escola on el 70% són d'una vintena d'ètnies no peninsulars.

No és qüestió de posar en dubte el que la nostra cultura occidental ha anat llaurant durant aquests segles. En el Raval hem de

culturalitats

culturalitats

partir, no de la integració a la nostra cultura, sinó d'integrar-nos tots junts en la pluriculturalitat. Un fenomen que ens sembla nou però que ha estat l'habitual de tota la història del continent. Sense anar més lluny, hem hagut d'integrar-nos, fa poques desenes d'anys andalusos i catalans en una cultura mitjanament comuna en la qual es respecta les diversitats i les expressions diferents. Per què no acceptar la diversitat dels qui vénen de catorze quilòmetres més enllà? A més, en un barri com el nostre, són les famílies que ens aporten la infància i la joventut. No seran ells els qui assumiràn el cost de la seguretat social futura? Cal, doncs, que es trobin en confiança, coneguin i respectin els nostres elements culturals. Nosaltres, per altra part, hem d'assumir la riquesa de la cultura dinàmica i ser conscients que els elements tradicionals no són gaire eterns. En tot cas, a banda dels grans èxits de la nostra cultura, i les idees d'igualtat i de cohesió social, hem tingut grans fracassos. Les nostres veritats i dogmes no han conduït a cap equilibri mundial ni han esborrat del nostre conti-

ment ni les guerres, ni les anihilacions de l'est ni l'assassinat i maltractaments de dones i nens en les nostres ciutats. Finalment, intentem no reduir la pluriculturalitat a saber fer trenetes o a menjar cuscus, sinó a conèixer les seves formes de pensar i de fer. Descobrir que ni en les matèries que ens semblen perfectes hi ha resultats únics i el lloc des d'on fem la pluriculturalitat fa que l'entenguem i la fem entendre de maneres diferents. Tinguem en compte, a més, que, fins ara, sempre ens havia arribat molta gent d'altres cultures que no s'integraven en les nostres escoles perquè ja posseïen les seves pròpies escoles (l'alemanya, la suïssa, la francesa, la japonesa, la jueva,...). Val la pena acollir-los, fer molt de treball amb les famílies, acceptar que cap cultura té la perfecció i que qui sigui ja veurà, d'aquí a cent anys, la nova cultura que s'ha creat la qual, esperem que mantingui el gran valor d'aquest final de mil·lenni: és des de la diversitat i no des de l'homogeneïtat on es pot dialogar i crear nous camins d'igualtat i de solidaritat.

per saber-ne més

- **Bertranpetit, J.** *Afinitat i diversitat: els grups humans.* Revista de Catalunya, 80:9-20. Desembre 93.
- **Bertranpetit, J.** *Un passeig entre la biologia i la cultura, amb una mirada cap al futur.* Revista d'etnologia de Catalunya, 5:38-45. Juliol 94.
- **Cañadell, R.** *La interculturalitat.* Eumo Editorial. Senderi. Quaderns d'educació ètica. 1994
- **Varis.** *Els conflictes bèl·lics. La interculturalitat. Democràcia i participació. Llibre de l'educador.* Eumo editorial. Senderi. Quaderns d'educació ètica. 1994
- **Rodrigo, M.** *Perspectiva i diversitat. La comunicació intercultural.* Suplement de Perspectiva escolar. Desembre 1998.
- **Departament d'Ensenyament.** *Educació Intercultural. Orientacions per al desplegament del currículum.* Generalitat de Catalunya.

ADRECES D'INTERÈS:

- **Fundació CIDOB** – Àrea d'Interculturalitat
Responsable: Yolanda Onghena.
URL: <http://www.cidob.es> <http://www.cidob.es> — e-mail: mailto:cidob@cidob.es cidob@cidob.es
- **SOLC.** *Cooperació i Interculturalitat.*
c/ Balmes 120, 08008 Barcelona.

Apunts sobre una educació intercultural

per millorar

La riquesa de cada cultura.

L'educació intercultural parteix de la valoració de totes les cultures i de l'enriquiment que suposa la seva interrelació, així com el dret de tots els grups ètnics i culturals a mantenir la seva pròpia identitat, conservant els seus trets culturals, lingüístics, religiosos...

Aquesta perspectiva proposa una educació global que valori la diferència enlloc d'estigmatitzar-la. Es tracta d'una educació basada en l'intercanvi, la interacció i la reciprocitat entre els nens i nenes de diferents cultures. L'Interculturalisme, però, és quelcom més que buscar solucions concretes davant les necessitats dels nens i nenes visualitzats com a diferents: l'educació intercultural implica una acció global dirigida a tots els nois i noies per tal de preparar-los per a viure en una societat pluricultural i evitar els perills del racisme i de la xenofòbia. I, d'altra banda, suposa una discussió sobre quin model d'escola cal anar creant perquè pugui acollir i donar resposta a la creixent diversitat cultural del nostre alumnat, evitant les orientacions etnocèntriques i assimiladores i oferint una visió dinàmica i positiva dels intercanvis.

Una educació intercultural i anti/racista hauria de contemplar i avançar cap els següents objectius:

A) **Atendre les necessitats específiques dels nens i nenes que pertanyen a minories ètniques i/o culturals.** Això implica:

- Conèixer i valorar les seves cultures, els països i llocs d'origen, la seva situació en el nostre país: laboral, legal, econòmica...
- Fer adaptacions curriculars, material d'aprenentatge i activitats de lleure.
- Elaborar un pla de prevenció vers les possibles actituds de rebuig per part dels pares/mares, alumnes i/o professorat.
- Afavorir els aprenentatges de les llengües minoritàries.
- Incloure a APAs i Consells Escolars representants dels col·lectius minoritaris.

B) **Donar una formació a tot l'alumnat, que contempli la diversitat cultural que hi ha a la societat, que respecti i valori les diferències, que estimuli l'intercanvi com a font d'enriquiment i fomenti actituds positives vers les minories ètniques i culturals.** Això implica:

- Modificar el material pedagògic per tal que siguin representatiu de tots els grups.
- Introduir informació intercultural en els currículums de totes les assignatures.
- Suprimir tot el que sigui negatiu i/o que menyspreï els diferents pobles i cultures, respectant la genuïtat de cada cultura.

C) **Lluitar contra el racisme, la xenofòbia i la discriminació.** Això implica:

- Donar informació i elements d'anàlisi, de reflexió i de crítica per entendre les actituds discriminatòries.
- Estimular, dins de l'aula, relacions igualitàries i ajudar a superar les actituds de superioritat i/o d'inferioritat, rebuig o discriminació.
- Analitzar la situació de l'entorn propi, escola, barri, país, etc., sobre les condicions socioeconòmiques dels col·lectius minoritaris i les seves causes.
- Elaborar materials alternatius per a desenvolupar a l'aula aquests temes.
- Promocionar actituds de compromís i de lluita enfront dels problemes de desigualtat social, de discriminació i racisme.
- Fomentar la recerca, l'intercanvi d'experiències i les activitats escolars i extraescolars que ajudin els nois i noies a entendre els mecanismes pels quals les persones definides com a "diferents" són tractades com a "desiguals".
- Apropar l'alumnat a les diferents realitats dels col·lectius minoritaris, i dels immigrants i ajudar a vincular la seva situació amb la dels propis alumnes, els seus problemes, inquietuds...
- Buscar mecanismes de col·laboració de l'escola i els/les alumnes amb els col·lectius i organitzacions que lluiten contra el racisme i la discriminació.

Rosa Cañadell - IES Pedraforca (L'Hospitalet)

PRESENTEM EL NOU LOGO

Definir una imatge d'identitat corporativa, com la de l'Escola Pia de Catalunya, ha estat un procés de treball que ens ha demanat de fer un esforç de síntesi per incloure els elements identificadors de cada escola –propis i, en alguns casos, ben arrelats–, les característiques pròpies de la Institució, tot el que us significa i us distingeix, i la voluntat de poder-ho expressar i visualitzar gràficament en una línia, en una imatge d'escola que reflectís també la solidesa de les arrels de passat, però amb la voluntat de créixer, i projecció de futur.

Unificar però, alhora, personalitzar ens ha portat a definir la “marca” en termes publicitaris que us presentem. Una “marca” formada per dos elements: un anagrama (símbol) i un logotip (tipografia). El primer, l'anagrama, és l'element comú, unificador del col·lectiu i el segon, el logotip, identifica l'ESCOLA PIA, tant el nom general com el de cada centre.

Expliquem l'anagrama. Hem volgut trobar un símbol de traç simple i de fàcil recordar. Un color verd clar, viu i alegre. Abstracte però, ens sembla, amb connotacions simbòliques de la Institució: dinamisme, jovialitat, creixement, obertura, transcendència, humanisme. Connotacions que s'afegeixen i que, en aquest cas, volem transmetre per damunt d'altres, a les ja incorporades a nivell públic pel sol fet de dir el nom d'ESCOLA PIA: tradició, història i experiència.

Expliquem el logotip. Hem optat per una solució oberta i fàcilment adaptable a les diferents necessitats de descripció. Una tipografia de “pal sec” en color blau fosc, de referents actuals però, alhora, neutra i atemporal que reforcin la referència a la institució i en destaquin, al mateix temps, l'especificitat.

Esperem que us hi sentiu identificats!

Quart disseny i comunicació

CURS XARXES

El passat 12 de gener es va iniciar un curs per als tècnics informàtics de les escoles anomenat Desenvolupament d'Aplicacions Informàtiques Internet/Intranet. L'objectiu d'aquest curs és apropar als informàtics les noves eines per al desenvolupament d'aplicacions en l'entorn d'internet per tal que puguin començar a usar-ho a les escoles.

Assisteixen al curs 11 persones de les escoles de Granollers, Nostra Senyora, Sabadell, Sant Antoni, Terrassa i de l'Equip de Gestió.

Aquest curs finalitzarà el 12 de març.

REUNIÓ DE COORDINADORS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

El 14 de desembre de l'any passat ens vam reunir amb els coordinadors de la Formació Professional de les nostres escoles per tractar i repassar temes com el mapa de Cicles Formatius, els possibles lligams entre les diferents formacions professionalitzadores, les noves competències, la sessió formativa per a docents d'ESO i Batxillerat del dia 27 de gener i, és clar, de l'Assemblea.

REUNIÓ DE RESPONSABLES DE PROGRAMES DE GARANTIA SOCIAL

El passat 10 de desembre, va tenir lloc la primera de les reunions d'aquest curs amb els responsables de PGS. La reunió va resultar molt interessant, donat que aquest curs estem portant a terme diferents PGS a les nostres escoles i ens va permetre d'aclarir conceptes i actuacions concretes i també de plantejar inquietuds que es viuen en les escoles.

Tots coincidirem que, atendre aquests alumnes, ens ajuda a veure l'escola com un referent de la diversitat.

TROBADA PRESIDENTS APA'S

El dia 19 de desembre es troben, a l'Escola Pia de Sabadell, els representants de les juntes de les APA's amb el Secretari General per explicar-los el procés de l'Assemblea i demanar-los la seva col·laboració. Es treballen diferents documents amb la finalitat que puguin fer arribar propostes i establir els projectes de treball que defineixin el futur de la Federació de les APA's.

RENOVACIONS DELS CONCERTS EDUCATIUS

Durant el mes de gener se sol·licitaran les renovacions per al curs 1999/2000 dels concerts educatius que l'Escola Pia manté subscrits amb el Departament d'Ensenyament.

Enguany es demanarà concert per a 514 uni-

tats de tots els nivells educatius que representa un augment del 4% respecte del nombre d'unitats concertades en el curs actual. L'increment més important és degut a la repercussió que té la implantació amb caràcter general de l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria en tots els seus nivells, en el seu darrer any de generalització.

L'ASSEMBLEA DEL SECRETARIAT

El conjunt de les escoles i l'Equip de Gestió –el Secretariat– estan a punt de celebrar la seva III Assemblea ordinària. Es farà a l'edifici de secundària (Col·legi del Carme) de l'escola de Caldes de Montbui. El P. Provincial, com a President de l'Assemblea, ja n'ha fet la convocatòria formal: la podreu llegir a les sales de professorat.

També s'ha anunciat l'Ordre del Dia de l'Assemblea i els membres que hi participaran de cada escola, de l'Equip de Gestió o d'altres instàncies de l'Escola Pia. Els pares, els alumnes i els docents hauran de comunicar el nom dels seus representants, en les proporcions que en cada cas pertocuen.

Tot i que la gran feina de preparació prèvia, amb implicació dels docents, dels equips directius i dels altres estaments de l'escola, ja s'ha fet –aquest mes és sobretot un temps de recopilació de dades i edició dels materials– caldrà fer encara un procés important.

Durant el febrer s'han de construir les propostes globals que es debatran a l'Assemblea, a partir de les propostes concretes de cada escola. Aquest és un pas previ bàsic a l'establiment de les polítiques i objectius comuns.

EL PAM AL 1r CICLE D'ESO

Els docents que aquest curs estan experimentant el PAM a 1r i a 2n d'ESO es reuniren en una sessió de treball per fer el seguiment de la feina que fan amb els alumnes posant en comú el material i contrastant les metodologies emprades.

MATARÓ JORNADES DE FUTBOL SOLIDARI

Els passats 19 i 20 de desembre, a l'Escola Pia Santa Anna, es van celebrar les terceres jorna-

des de Futbol Solidari, organitzades pels grups d'Amistat de l'escola. La finalitat d'aquestes jornades esportivoculturals, era recollir fons per ajudar l'escola dels escolapis del barri *Sam Sam* de Dakar.

Van ser un èxit de participació, alhora que es van recollir més 600.000 pessetes, que aniran íntegrament a ajudar que el projecte sigui una realitat.

Des d'aquestes ratlles volem felicitar els organitzadors. Endavant!

CURS DE FORMACIÓ PEL AL DESENVOLUPAMENT D'ACTIVITATS AMB EL CLIC

Aquests dies ha finalitzat el curs de formació del programa *Clic*, entorn pel desenvolupament d'activitats educatives multimèdia. Aquest curs s'ha fet en dues parts: una primera part, més aviat teòrica i de fonamentació, els dies 23 i 26 d'octubre i una segona part, de taller i de pràctica, realitzada els dies 22 i 25 de gener. En aquest curs hi han assistit 19 persones de 12 de les nostres escoles.

L'objectiu del curs ha estat donar a conèixer als docents una sèrie d'instruments per a la creació d'activitats curriculars multimèdia, així com la realització d'un projecte que els permetés posar a la pràctica els coneixements adquirits. Properament s'editarà un CD ROM amb totes les activitats resultants del curs i es distribuirà a totes les escoles. Esperem que se'n pugui fer un bon ús.

COMENTEM UNA NOVETAT

La Mercè León de l'E.P. de Granollers ens comenta el llibre d'en J.A. Jordán «*Multiculturalisme i educació*». Universitat Oberta de Catalunya. Ed. Proa, 1998.

Cert és que els quatre punts de l'índex (*Realitat multicultural i educació intercultural / Criteris per a elaborar el currículum integral / El professorat davant de l'educació integral / Estratègies i experiències pedagògiques*), m'han semblat molt interessants donat, potser, perquè a l'escola ens estrenem en aquest tema. Ha estat enriquidor pels aclariments que fa en conceptes, pels objectius que es proposen entorn del tema, per les orientacions que fa entorn del currículum intercultural i que, potser, ens permetrà de millorar el nostre PCC (donat que la realitat escolar està canviant) i sobretot per l'assessorament sobre l'actitud i la formació dels docents en aquest àmbit, exposant, alhora, les diferents estratègies i experiències possibles a plantejar-nos de millorar i/o potenciar en la nostra tasca educativa. És recomanable per a qualsevol docent que s'iniciï en aquest tema.

El proper número
anirà dedicat a
«TREBALL PER RACONS
I PER PROJECTES».

Interculturalitat i euro

No sempre sabem com.

El contacte entre cultures no sempre és programable però hi hem de respondre educativament.

Es diu que hom parteix sempre de la seva cultura, en tant que manera de veure el món i referent per a viure en el món. Però,quina és la nostra cultura catalana? No és ja un mestissatge amb gent del nord i del sud, barreja d'una certa capacitat d'acollida, d'una immigració (en alguns aspectes ben incontrolada) d'altres pobles de l'estat i –encara no s'ha d'oblidar- d'un *derecho de conquista*? I, també, d'unes arrels mil·lenàries que ens fan ser europeus i mediterranis.

Però ara, en un món global i interrelacionat, els contactes entre les cultures sovintegen i la mobilitat de les persones creix encara, en gran part, fruit dels terribles desequilibris nord-sud.

I parlem d'interculturalitat, com a cultures en contra? O de costat? O una sobre l'altra? O que es reparteixen els camps d'actuació? O que dialoguen? O que es fonen en una de nova?

I quan encara tot això no sabem massa com treballar-ho a l'escola, arriba l'euro (alerta, diuen els experts, amb la pronúncia: la o final és neutra i sona com una u) i ens obliga a eixamplar el referent cultural. I, sobretot, a practicar la taula del sis: 1000 ptes = 6 euros; i, per exemple, 2,45 euros

= 2450/6 ptes ≈ 410 ptes, feta la divisió –ràpida– a vista.

O bé, 3.400 ptes. = 3.400 x 6 : 1.000 euros ≈ 20,4 euros. Per tant, la taula del sis en càlcul mental i escrit, i des de primària a batxillerat!

Per sort, o per dissort, als orígens no hi podem renunciar. Per sort, o per dissort, la identitat l'anem construint, en gran mesura, amb l'imperceptible fer i desfer de cada dia.

Zum-zum

agenda

FEBRER

- 1 • CEP-2, de 4 a 6.
- 4 • Reunió de coordinadors de batxillerats, de 4 a 2/4 de 7 tarda.
 - Visita del Secretari General a Terrassa.
- 6 • Trobada Jove per a alumnes de Secundària.
- 8 • Reunió de coordinadors de pastoral, de 2/4 de 4 a 2/4 de 7 tarda.
- 11 • Dijous Gras.
 - CEP-1, de 4 a 6 tarda.
- 17 • Dimecres de Cendra.
- 18 • Reunió coordinadors del PIRMI, de 4 a 6 tarda.
- 20 • Trobada d'animadors de fe i responsables de grups. A Sarrià.
- 22 • Reunió de responsables d'informàtica, de 2/4 de 4 a 2/4 de 7 tarda.
- 24 • Reunió de responsables d'extraescolars, de 5 a 7 tarda.
- 25 • Reunió d'administradors, de 10 a 2.
 - CEP-1, de 4 a 6 tarda.

MARÇ

- 1 • CEP-2, de 4 a 6 de la tarda.
- 11 • CEP-1, de 4 a 6 de la tarda.
- 12-13 • III ASSEMBLEA DEL SECRETARIAT DE LES INSTITUCIONS ESCOLARS. A Caldes de Montbui (edifici de secundària).
- 15 • CEP-2, de 4 a 6 de la tarda.
- 18 • Reunió de coordinadors de formació ocupacional i borsa de treball, de 4 a 6 de la tarda.
- 23 • Presentació de recursos de suport d'àrees. Projecte de Filosofia 6-18, de 4 a 2/4 de 7 tarda.
- 25 • CEP-1, de 4 a 6.
 - Reunió de responsables d'orientació professional, de 4 a 6 de la tarda.

Si no es diu altrament, les activitats col·lectives es realitzaran als locals de l'Equip de Gestió.

La revista Papers és una publicació del
**SECRETARIAT DE
LES INSTITUCIONS ESCOLARS DE
L'ESCOLA PIA DE CATALUNYA**

Ronda de Sant Pau, 80 2n - 08001 BARCELONA
Tel.: 93 441 00 04 - Fax: 93 441 02 87
e-mail: escolapia@epcat.net - http://www.epcat.net

Consell de redacció:

Jordi Cadevall, Xavier Gilabert,
Carme Guàrdia, Miquel Mateo i Eulàlia París.

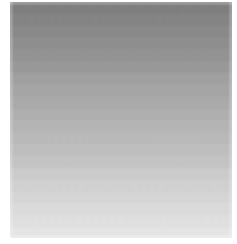
Maquetació:

Carme Roig.

Coordinació:

Eulàlia París

e-mail **PAPERS**: eparis@epcat.net

Març

1 Seminari formació agents de pastoral de
10 a 1 migdia.

CEP-2 de 4 a 6 tarda.

5 Reunió responsables zones de pastoral de
10 a 1 migdia.

11 CEP-1 de 4 a 6 tarda.

12-13 III ASSEMBLEA INSTITUCIONS
ESCOLARS

13-14 XV FÒRUM “VIDA I EVANGELI”

15 CEP-2 de 4 a 6 tarda.

18 Reunió coordinadors formació
ocupacional i borsa de treball de 4 a 6 tarda.

23 Presentació recursos suport àrees.
Projecte Filosofia 6-18 de 4 a 2/4 de 7 tarda.

25 CEP-1 de 4 a 6 tarda.

Reunió responsables orientació professional
de 4 a 6 tarda.

27-31 CAPÍTOL PROVINCIAL.